

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :	Zodpovedný redaktor :	Redakcia a vydavateľstvo :
Na celý rok — — — — 4.— koruny.	Dr. ALEXANDER ERNSZT,	Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám
Na pol roka — — — — 2.— „	páp. komorník.	sem sa majú posielat' predplatky, taktiez dopisy do novin
Na štvrt' roka — — — — 1.— „	Za vydanie zodpovedný	ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dia tarify.
<i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i>	JÁN MOLNÁR, prälát	Rukopisy sa nazpak nedávajú.

Proklamácia kráľa Karola.

Jeho cisárske a apoštolsko-kráľovské veličenstvo najmilostivejšie vydať ráčil nasledovný najvyšší rukopis:

Milý gróf Tisza!

Dnešným dňom prevzal som vladárenie a Vás a ostatných členov uhorského ministeriuma potvrdzujem v ich postavení.

Súčasne poverujem Vás, aby ste tu pripojenú proklamáciu ku Mojim národom dali na všeobecnú známosť.

Dané vo Viedni, 21. novembra 1916.

Karol, v. r.

Gróf Štefan Tisza, v. r.

Ku Mojim národom!

S Mojím Domom a s vernými Mojimi národami hlboko dojatý, zronený stojím pri rakve toho šlachetného panovníka, ktorý blízko 70 rokov staral sa o osud monarchie.

Milosť Všemohúceho povolala ho na trón v útlej mladosti a dodala mu sily, aby do vysokej staroby, nepoklátený a nezlomený ťažkými ľudskými utrpeniami, zasvätil svoj život jedine svojej panovníckej úlohe a povinnostiam, ktoré mu vrelá láska ku jeho národom predpisovala.

Jeho múdrosť, jeho nahliadnutie a otcovská starosť položila pevné základy pokojného spolupobcovania a slobodného vývinu; z ťažkých zmätkov a nebezpečia v dobrých a zlých dňoch on viedol Rakúsko-Uhorsko cez dlhú požehnanú dobu pokoja na tú výšku moci, na ktorej dnes v spojení s jeho vernými spojencami trvá v boji proti zo všetkých strán útoiacemu nepriateľovi.

V jeho diele musím pokračovať a ho skončiť.

V búrlivých časoch vstupujem na vznešený, Mojím predchodcom v úplnom lesku Mne zanechaný trón Mojich predkov.

Ešte cieľ neni dosiahnutý, ešte neni zlomená tá nepravá mienka Mojich nepriateľov, že pokračujúc v útočení premôžu, ba ztroskotajú monarchiu.

Cítim sa byť sjednoteným s Mojimi národami v tom nezlomnom predsavzatí, že prebojujem boj až do vymoženía takého pokoja, ktorý zabezpečí jestvovanie monarchie a pevné základy jej ďalšieho vývinu.

S hrdou dôverou počítam na to, že Moja hrdinská zbranná moc, opierajúc sa na obetavú lásku ku vlasti Mojich národov, vo vernom zbrannom priateľstve so zbrannou mocou spojencov, pomocou Božou odrazí všetky útoky nepriateľa a prispeje ku víťaznému skončeniu vojny.

Práve tak nezlomne verím v tom, že Moja monarchia, ktorej moc spočíva v nerozlučnom, v starých zákonoch zaznačenom, v boji a v nebezpečí spečatenom spoločnom osude oboch štátov, vnútorne a zovnútorne utúžená a zosilnená vyjde z tejto vojny. A dôverujem aj v tom, že Moje národy, preniknuté citom spolupatričnosti a hlbokým citom lásky ku vlasti, spojené s obetavou odhodlanosťou premôcť vonkajšieho nepriateľa, spoločne budú účinkovať aj v pokojnom nahradzovaní síl a v práci znovuzrodenia, aby zabezpečily obom štátom monarchie a ku nej pripojeným provinciam Bosne a Hercegovine dobu vnútorného rozkvetu, vývinu a zmohutnenia.

Keď prosím pre seba, pre Mój dom a milované Moje národy milosť a požehnanie Neba, pred tvárou Všemohúceho sľubujem, že budem verným šafárom Mne zanechaného dedictva Mojich predkov.

Vykonať chcem všetko, aby sa obeť a ukrutnosti vojny čím skôr pominuly; chcem Mojim národom späť získať požehnanie pokoja, jakonáhle to česť našej zbrane, životné záujmy Mojich štátov a Mojich spojencov a odpor nepriateľov dovoľí.

Chcem byť spravodlivým, láskyplným panovníkom Mojich národov: ústavu a zákony chcem v účtivosti držať. Starostlivo budem strážiť rovnoprávnosť. Stálou Mojou snahou bude napomáhať mravný a duševný blahobyť Mojich národov, chrániť slobodu a právny poriadok a zabezpečiť ovocie poctivej práce pre pracovných členov spoločnosti.

Drahým dedičstvom zdedeným od Mójho predchodcu je aj vzájomná oddanosť a dôvera koruny a ľudu. Z tohoto čerpám silu ku vznešenému, ale ťažkému plneniu povinnosti Mójho panovníckeho povolania.

S dôverou v nezničiteľnú životnú silu Rakúsko-Uhorska, preniknutý hlbokou láskou ku Mojim národom staviam Mój život a všetku Moju silu do služby tejto vznešenej úlohy.

Dané vo Viedni, 21. novembra r. 1916.

Karol, v. r.

Gróf Štefan Tisza, v. r.

Posledné hodiny Jeho veličenstva kráľa Franca Jozefa.

Jeho veličenstvo kráľ Franc Jozef v utorok, 21. novembra rano o 7. hodine si sadol ku písaciemu stolu a začal vybavovať štátne záležitosti. Potom sa naraňajkoval. Kráľ komorníkovi, ktorý mu doniesol raňajky, viackrát povedal:

— Cítim sa slabým. Nemám žiadneho appetítu!...

O 11. hodine prišiel ku kráľovi dvorný lekár dr. Kerzl a profesor dr. Ortner, aby preskúmali kráľa, ktorý mal už silnú horúčku. Kráľ ale bol celý deň obdivuhodným spôsobom pokojný, rozprával sa s lekármi a prosil ich, aby sa ponáhľali, bo musí vybaviť dôležité listiny.

Na poludnie kráľ takrečeno nič nejedol; nekašľal mnoho, ale vždy viac sa ponosoval, že je ustatý.

Nastalo poludnie. Slnce za okamih zasvietilo do kráľovej pracovne. Na schönbrunnský kaštieľ zaľahla tma a rozžali svetlo. Večer o 1/26. hodine kráľ žiadal, aby ho posadili do operadlovej stolice. Komorník pomáhal kráľovi, keď vstal od písacieho stola. Kráľ ešte poskladal listiny a opatrne zavrel svoju tašku s listinami. Toto bola jeho posledná práca pri písacom stole.

Jedon komorník potom doniesol večeru kráľovi,

ktorý ale nemal žiadneho appetítu. Dr. Kerzl a dr. Ortner prišli ku kráľovi, zaujímali sa, ako sa cíti a dostali odpoveď:

— Som slabý, veľmi slabý!

V pondelok kráľ si ešte pofajčil, ale v utorok už ani nespomenul, že by si rád zapálil na cigaru.

— Rád by som si ľahol — s týmto slovom žiadal kráľ, aby ho uložili do postele.

Dvaja komorníci zaviedli ho do spalne a uložili do jednoduchej železnej postele. Lekári znova preskúmali kráľa, ktorý medzitým zaspal. Lekári s hlbokou obavou stáli pri ňom; kráľ slabo síce, ale často kašľal. Potom otvoril oči a obzrel sa do okola, ale už začal tratiť povedomie. Kráľovská rodina medzitým sišla sa v pracovni jeho veličenstva. Kráľ ležal v posteli. Nechrčal, len slabo pokašľával.

Večer o 1/29. hodine lekári ustálili, že je katastrofa blízko. Dvorný farár Seidl kráľovi udelil posledné pomazanie.

Panovnícka rodina vkročila do izby umierajúceho kráľa a v polkruhu stála okolo neho. Dvorný farár odriekol modlitbu zomierajúcich. [Prítomní padli na kolena — kráľ vypustil dušu.

Lekári konštatovali, že kráľ zomrel, načo arcikňažna Maria Valeria prikročila ku posteli a chytila ruku svojho mrtvého otea. Sieňou ozýval sa hlasitý plač.

Chýr o smrti jeho veličenstva naskutku odtelegrafovali nemeckému cisárovi na hlavný válečný stán. Medzitým hlavný ceremonálny majster dal porobiť prípravu ku vystretiu kráľovej mrtvolky. Pod hlavu mrtvého kráľa dali podušky, na prsiach položili mu krížom ruky a na prsty mu dali ruženec. Na prsia položili mu kytku uvitú z konvaliniek a rezedy, jeho obľúbených kvetín.

Spoločný zahraničný minister barón Burián, ktorý po kráľovej smrti hneď vošiel do izby mrtvého, v noci o 11. hodine zase prišiel do schönbrunnského kaštieľa, aby čo minister cis. a kráľ. domu podpísal zápisnicu o vyhlásení kráľa za mrtvého.

Mrtvola jeho veličenstva ležala v izbe, v ktorej v posledné dva roky býval. Pri mrtvole ustavične sa modlili kňazi a mníšky. Mrtvolu zabalsamovali. Dľa starého zvyku kráľovo srdce uložili v striebornom kalichu, vnútornosti ale v kovovej nádobe. Kalich a kovovú nádobu spolu s mrtvolou v pondelok, 27. novembra večer zo Schönbrunnu previezli do kostola Hofburgu. V dvornom farskom kostole potom mrtvolu uložili a obecenstvo v utotornk a v stredu smelo putovať ku rakvi. Pohrab bol vo štvrtok, 30. novembra popoludní. Po posvätení, mrtvolu v krypte chrámu kapucínov uložili na večný odpočinok. Podrobnosti o pohrabe jeho veličenstva podáme v najbližšom čísle.

Kráľov testament v stredu, 22. nov. odovzdali novému kráľovi Karolovi. Kráľ Karol nazrel do listiny, aby sa presvedčil, či neobsahuje poriadky ohľadom pohradu. Ku testamentu pripojené je viac príloh, posledná bola pripojená k nemu po smrti arcikniežata Franca Ferdinanda. Ohľadom pohrabu v testamente niet žiad-

nych ustanovení. Král Karol naložil, aby sa pohrabné obrady odbývaly s pompou, ktorú predpisuje španielska ceremonia.

pri pápežskom dvore, ktorý v stredu, 22. nov. rano z Madridu dostal zprávu o smrti kráľa Franca Jozefa, onedlho nato išiel do Vatikánu a sdělil smutnú zprávu

V Pánu zosnulý král Franc Jozef I.

Sústrast svätého otca Pápeža.

Vatikánsky dopisovateľ «Schweizerische Telegraphen Information»-u oznamuje, že vyslanec Španielska

sv. otcovi Pápežovi. Pápež s hlbokým pohnutím prijal smutný chýr o smrti kráľa a hneď nariadil, aby sa modlili za zosnulého panovníka. Jeho vel. kráľovi Karolovi svätý otec vyslovil sústrast vo vlastnoručnom liste.

Sústrast nemeckého cisára.

Nemecký cisár Vilhelm II. nad odumretím verne oddaného spojenca svojho, výrazu dal mimoriadne veľkými slovami a nariadil hlboký dvorný smútok.

Sústrast jeho Eminencie kardinála, knieža-primasa.

Z príležitosti odobrania sa do večnosti jeho veličenstva kráľa Franca Jozefa I. kardinál knieža-primas, arcibiskup ostrihomský, jeho Eminencia dr. Ján *Csernoch* hlbokoj sústrasti dal výrazu vo zvláštnom obežníku cirkevnom a spolu nariadil:

1. Aby v každom kostole ostrihonského arcibiskupstva za dušné spasenie zosnulého kráľa, čo možno s najväčšou pompou, vydržiavané bolo requiem, ku ktorému povolané majú byť všetky miestne vrchnosti, úrady a učebné ústavy. Kde je viacej kostolov v jednej obci, tam zádušné služby Božie v rozličné dni treba odbavovať. V hlavných kostoloch miest: v ostrihomskom sídelnom chráme, v korunovačnom chráme budínskom, v bazilike peštianskej, v prešporskom kapitulskom chráme svätého Martina, v trnavskom kapitulskom chráme sv. Mikuláša, vo farských kostoloch v Komárne, v Nových Zámkoch, v Leviciach, v Balassagyarmate a v Ipolyságu tri requiem treba vydržiavať, dľa možnosti v tri jedon za druhým nasledujúce dni. Čas smútočných služieb Božích určiť majú duchovní obcí v porozumení s miestnymi vrchnosťami, lež tak, aby jedno requiem odbavované bolo v deň pohrabu jeho veličenstva. V ostrihomskom sídelnom chráme v deň pohrabu po requiem aj gloriosum treba celebrowať.

2. Každý kňaz ostrihonského arcibiskupstva, za dušné spasenie jeho veličenstva, povinný je odslúžiť tri sväté omše.

3. V predvečer jednotlivých requiem a pod absolúciou, ako aj v predvečer a v deň pohrabu rano a na poludnie cez polhodiny zvoniť treba všetkými zvonami.

4. Z cirkevných stavaní viať majú smútočné zástavy.

5. V deň pohrabu vo všetkých, pod správou arcibiskupstva stojacích školách prestať má vyučovanie a školská mládež dostaviť sa má ku smútočným službám Božím. V prihodnom dni, do ohľadu berúc miestne okolnosti, vo všetkých školách učebných ústavov odbavované majú byť smútočné slávnosti so smútočnou rečou o veľkom kráľovi.

Porada kresťanskej ľudovej strany snemovej.

Kresťanská ľudová strana snemová vo štvrtok, 23. novembra o 7. hodine večer vo vlastnom kruhu vydržiavala poradu, na ktorej predseda strany gróf *Aladár Zichy* slovami hlbokoj sústrasti dal výrazu uprimnej lútosti nad odumretím jeho veličenstva a navrhol, aby kresťanská ľudová strana po svolaní snemovne, keď vyslanci strany vrátia sa domov z bojišťa, vo zvláštnej porade vyslovila jej žiaľ nad odumretím veľkého kráľa.

Kresťanská ľudová strana prijala tento návrh a spolu uzavrela, že odbavovanie slávnostných shromaždení, ktoré vydržiavať mala z príležitosti dvadsaťročného jej jubilaa, odročí až na čas po vypršaní krajinského smútku.

Nový kráľ.

V najkrajšom veku mladého muža zaujal nový kráľ Karol Franc Jozef stáletý trón domu Habsburgovcov. Mal šesťadväť rokov, keď ohavná sarajevská vražda uvalila naňho ťažkú, ale vznešenú úlohu následníka trónu. Vojna a jeho vysoké vojenské postavenie farchu týchto úloh robily ešte väčšou, ale našly v ňom celého muža, ktorý sa s najväčšou oddanosťou usiloval zodpovedať svojim ťažkým úlohám.

Nový kráľ Karol Franc Jozef Ludvik Hubert Juraj Otto Maria narodil sa 17. augusta r. 1887. v Persenbeugu v Dolných Rakúsoch. Je starším synom r. 1906. zosnulého arcikniežata Ottu a arcikňažny Marie Jozefy. Krstným otcom mu bol kráľ Franc Jozef I. Skončil vojenské štúdiá, pri tom však zaoberal sa i s verejným a administratívnym právom. Jeho veličenstvo kráľ Franc Jozef ho veľmi miloval a vždy sa žive a s láskavou starostlivosťou zaujímal o jeho vyvinovanie sa. Roku 1907., po otcovej smrti, keď mal ešte len 20 rokov, vyhlásili ho za plnoletého a tútorom mu bol následník trónu Franc Ferdinand. Roku 1911. dňa 12. októbra vzal si za manželku kňažnu Zitu Mariu, dcéru kniežata Roberta z Parmy, ktorá sa narodila v Pianore r. 1892. Z ich blaženého manželstva narodily sa štyri dietky: Franc Jozef Otto, nový následník trónu, narodil sa 20. novembra r. 1912., Adela Maria Jozefa narodila sa 3. januára roku 1914., Ludvik Robert Karol narodil sa 8. februára r. 1915. a Felix Fridrich August narodil sa 31. mája r. 1916.

Kráľ Karol Franc Jozef viackrát bol v Uhorsku, ktorého dejiny a verejné právo náležite pozná. Počas manévrov na Horniakoch mal príležitosť poznať aj náš ľud. Keď r. 1911. navštívil Budapešť, časopisy medzi iným písali o ňom, že je štíhlejší, junáckej postavy, veselého humoru a šlachetne, opravdu uprimný, vo viere silný a silný aj v poznaní povinností. Mnoho vie a ešte sa učí. Nemá predpojatých zásad, antipatie a sympatie, chce veriť vo všetkom dobrom, čo milovať ho naučili.

V júni r. 1911. jeho veličenstvo nášho kráľa zastupoval na korunovaní anglického kráľa Juraja v Londýne, kde prijal úctu rakúsko-uhorskej kolonie a veľvyslanectva našej monarchie.

Dňa 2. augusta r. 1914, so svojou mladou manželkou prvý raz navštívil hlavné mesto Uhorska, ktoré záplavou kvetov, válečnými zástavami a s oduševnenou radosťou vítalo budúceho kráľa Uhorska a jeho manželku. Mladý následník trónu doniesol pozdrav jeho veličenstva kráľa na začiatku svetovej vojny. Hlavné mesto Budapešť vtedy ku jeho počte usporiadalo veľkolepý fakľový pochod a keď sa predseda snemovne vyslancov Pavel Beöthy na audiencii ustanovil uňho,

následník trónu takrečeno vo vytržení hovoril pred ním o tom, ako ho v Budapešti privítali.

Počas vojny tak následník trónu, jak jeho manželka arcikňažna Zita viackrát boli v Budapešti a arcikňažna vyvinula veľkú horlivosť zvlášte v navštevovaní válečných nemocníc, z ktorých jednu dla jej mena pomenovali.

Karola Franca Jozefa, ktorý je od svojej útlej mladosti vojakom, v deň vyhlásenia ho za plnoletého vymenovali za poručíka jedného dragónskeho pluku. Následník trónu vtedy práve tak žil, ako ostatní dôstojníci pluku. Ak služba žiadala, v snahe, v dáždi bol v jazdeckej škole, učil rekrútov, až konečne prevzal veliteľstvo švadrony. Onedlho po povíšení za kapitána sa oženil a keď jeho pluk z Brandeisu preložili do Kolomey, jeho mladá manželka aj tam šla s ním. Po vymenovaní za majóra preložili ho do Viedne a prideli ho ku debrecínskemu pešiemu pluku, ktorý bojoval v Rusku, v Karpátoch, v Haliči a pri Doberdove a vtedy vo Viedni ležal posádkou. Následník trónu takmer za dva roky ďalej študoval modernú vojnu. Videl ju na rovinách, videl medzi vrchami. Medzitým stal sa majórom a na jar tohto roku vymenovali ho za podmaršalla. Keď prišiel čas útoku proti Taliansku, hlavné veliteľstvo jeho vyhládlo za vodcu útočiacej armády. A on skutočne viedol svoje čaty počnúc od vieregereuthskej planiny až po arsierovské pancierové uzavierajúce diela, ktoré jeho čaty prelomili. Posledne stal sa hlavným veliteľom halič-rumunského frontu a len pred pár dňami jeho veličenstvo vymenoval ho za generálobersta.

*

Nová kráľovná Zita narodila sa a vychovaná bola v pianorejskom kaštieli. Aj pozdejšie tam trávila istú dobu rokov so svojimi rodičmi, potom so svojou matkou-vdovou kňažnou Mariou Antoniou z Braganzy. Jej otec knieža Robert z Parmy zomrel v Nizze pred niekoľko rokmi. Knieža sa dvakrát ženil a mal 18 detí: dvanásť s prvou a šesť s druhou manželkou. Kráľovná Zita je z týchto šiestich.

Kráľovský ručný prípis o korunovácii.

Úradný list «Budapesti Közlöny» uverejnil nasledovný kráľovský ručný prípis:

Milý gróf Tisza!

Tým úmyslom pohnutý, aby som sa čím skorej korunovať dal za kráľa krajiny Uhorskej a krajín Horvatska, Slavonie a Dalmácie, nakladám Vám, aby ste do potyku vstúpiať s krajinským snemom, predostrel Mi požadné predlohy.

Dané vo Viedni, 23. novembra 1916.

Karol, v. r.

Gróf Štefan Tisza, v. r.

Nezabúdajte na vdovy a siroty po hrdinoch padlých na bojišti!

Drobnosti zo života Franca Jozefa I.

Arciknieža Franc Jozef, ktorého v rodinnom kruhu nazývali «Franckom», prežil šťastlivý detský vek. Menovite jeho dedko, cisár a kráľ Franc, nežnú lásku prechovával oproti svojmu vnukovi. Keď cisár Franc jedon raz so svojím vnukom prechádzal sa po parku v Schönbrunne, ukázal tento na jedného infanteristu a poznal: «Všakver, tento človek je chudobný, keďže musí stáť na stráži.» Cisár nato odovzdal mu jednu banknotu, aby ju vstrčil do patrónašky vojaka. Ale «Franci» bol na to ešte malý, preto ho jeho dedko zdvihol a cisárovná Karolina Augusta medzitým otvorila patrónašku vojaka.

*

Raz mal panovník podpísať výrok smrti. Ale sotva že učinil s perom prvý ťah, vyhrkla mu z oka slza a padla na listinu smyjúc podpis. Jeho veličenstvo vrátil listinu svojmu sekretárovi a prehovoril: «Slzy smyjú každú vinu. Ja výrok smrti nemôžem podpísať. Vidíte, moje meno je sotreté, podpis nemá sily a ja odsúdenému darujem život!»

*

Keď panovník jedenkrát šiel navštíviť vo Viedni nemocnicu, v ktorej ležali na cholere nemocní ľudia, chcel ho jeho sprievodca — ponevác tento bol otcem viacerých dietok — zdržať, aby nevšiel do špitála. Panovníka jeho sprievodca upozornil na to, že on ako otec millionov ľudí, má sa nebezpečia vo väčšej miere chrániť. Ale panovník odvetil: «Ja som otcem nielen zdravých, ale i chorých; ťahá ma čosi ku mojim chorým deťom; keby vaše dietky boli v nemocnici, ani vás by som nedržal, aby ste ich navštívil.»

*

Dňa 24. júna roku 1859. odohrala sa bitka pri Solferine. V tejto bitke jeho veličenstvo s opovržením smrti vystavil sa nepriateľským guľám a nedbal na upozornenie svojho sprievodu, ktorý sa nanajvyš obával o život jeho. Tu sa stalo, že panovnícky hrdina jazdil pred front jedného napredujúceho hraničného batalliona a oduševnene skríkol naň: «Napred, hrdinovia, aj ja mám manželku a dietky, ktoré môžem utratit!»

*

Keď v nešťastnej noci s 12. na 13. marca roku 1879. rozvodnené vlny rieky Tisy pretrhly hate a zaplavily kvetúce uhorské mesto Segedín, na vnivoč privedúc obyvateľstvo mesta, panovník naskutku pospiechal na miesto nešťastia. Jeho veličenstvo bol hlboko dojatý, keď videl úžasný obraz, ktorý na zrkazu vyšlé mesto poskytovalo. V očiach jeho objavily sa slzy sústrasti a musel sa odvrátiť, aby svoju dojatost neprezradil. Cesta na čelne trvala za štyri hodiny, bo panovník všetko chcel vidieť. Opätovne milostive oslovil nešťastníkov a sám šiel ku plačúcim dietkam, ktoré pohladkával. Všade udeľoval potechu, všade preukázal svoju úprimnú sústrasť a udelil veľkú pomoc, takže slzy vdov a sirot usušil.

Udalosti svetovej vojny.

Vojna proti Rumunom. Armády Mackensena a Falkenhayna sa spojily a koncentrickým útokom stroja sa napadnúť Bukarešť. Uhorské, rakúske a nemecké čaty zaujaly rumunské mesto Turn-Severin. Rumunské vojsko, v sile asi 19—12 tisíc, odtaté je od hlavnej rumunskej armády a nepoostáva mu iného, len aby sa poddalo alebo bolo zničené.

Vojna proti Rusom a Rumunom. Veliteľstvo východného frontu jeho veličenstvo kráľ Karol IV. odovzdal arcikniežatu Jozefovi.

Vojna Nemcov proti Francúzom a Angličanom. Na celom fronte okolo Verduna panuje pomerne tichosť.

Vojna na mori. Velikánsku anglickú loď «Britannia», 300 metrov dlhú a 30 metrov širokú, 50.000 tún obsahu, pri Kee neďaleko Saloník potopili.

Z Oravy.

Prosím o uverejnenie tohoto mojho dopisu v našom milom «Krestan»-e.

Teraz v jaseňi minulo tomu 100 rokov, čo posvätený bol farský kostol v Rabčiciach. Horlivý miestny duchovný Ondrej Marhevka použil túto jubilárnu príležitosť k tomu, aby duševne obnovil svoju farnosť, keď pre svojich farníkov zariadil malé missie, takzvané duševné cvičenia: exercície. Ochotne pomáhalo mu v tej záležitosti okolité kňazstvo. Kázali a svedkali. Pobožnosť zahájil v nedeľu, 29. okt., popoludní zubrohľavský farár Roman Grigely, rečnil o kostole. V pondelok, 30. okt., rano miestny farár kázal o milosrdenstve Božom. O 11. hod. predpoludním bola kázeň o prozreteľnosti Božej. Popoludní kázal jablonský dekan-farár Štefan Hattyár o pomere medzi kňazom a veriacimi: vznešený je stav kňazský, veriaci povinní sú kňaza ctíť, milovať ho a slúchať. V utorok predpoludním kázal Matej Zeman, farár z Veselého, o láske Ježišovej oproti nám a popoludní rabčianský kaplán Jozef Brnussák o hriechu a jeho následkoch. Pobožnosť dokončila sa vo sviatok Vsechsvätých, keď tam aj odpust odjavujú.

Bol to zriedkavo krásny deň. Aj zo susedných obcí prišli veriaci v peknom počte, ani sa nevmetili do dost veľkého kostola, preto bola kázeň pod holým nebom, slnce tak krásne svietilo, ako keby sa tiež bolo tešilo veľkému zástupu nábožného ľudu oravského. Túto kázeň mal lipnický kaplán Eugen Szikora. Tak som očul, že všetci farníci pristúpili ku sv. sviatosťam, vyjmúc rychtára Slovika, ktorý ani raz nevkročil do kostola ani len zo zvedavosti a tak namiesto povinného dobrého príkladu veľmi pohoršil všetkých svojich spoluobčanov, čo je tým smutnejšie, bo má i syna kňaza. Okrem miestnych veriacich vo väčšom počte účasť vzali na týchto duševných cvičeniach veriaci rabčianski a lipnickí.

Jeden cudzinec.

Obetujte na Červený Kríž!

CHYRNIK.

Sbor osvietených pánov biskupov Uhorska hlbokú sústrasť nad odumretím najjasnejšieho kráľa Franca Jozefa vyslovil v cirkevných obežníkoch a cieľom odbavovania smutočných služieb Božích podrobne nariadenia vydal duchovenstvu.

Generál za svojich vojakov. Podfeldmarsall Teodor Hordt složil základinu 10.000 korún tým cieľom, aby z úrokov každý rok 19. marca po sto korunách davali štyrom takým invalidným vojakom, ktorí teraz v zúriacej vojne slúžili v cis. a kráľ. 33. (komárňanskej) pešej divízii. Prednosť budú mať tí, ktorí boli vyznačení.

Ktorému sedem synov bojuje na bojišti. Jeho veličenstvo kráľ balmazujvárošskému roľníkovi Štefanovi Nádasdimu, ktorý má sedem synov na bojišti, poslal strieborné hodinky a 500 korún.

Válečný milodar z Ameriky. Veľká všeobecná pomocná akcia, ktorá od počiatku vojny s veľkou horlivosťou a veľkým zdarom účinkuje v záujme válečnej dobročinnosti v Newyorku, pre vdovy a siroty uhorských padlých vojakov poslala 26.603 korún.

Poľnohospodársky stav v stolici prešporskej. Gazdovia dokončiac mlatbu, žalostne zkusili, že sa nevyplnili ich nádeje ohľadom tohoročnej úrody. Pšenica, raž a jačmeň sypaly len slabo, iba ovos stredne. Slamy je dost. Zemiaky a repa daly strednú úrodu. Strukoviny a zeleniny daly uspokojujúcu úrodu a pri dobrom rozdelení zaiste vystačia pre obyvateľstvo. Úroda trojky a sena bola dobrá.

Vyznačení kéžmarskí vojaci 67. pešieho pluku. Od počiatku vojny vyznačení boli: strážmajster Rudolf Haberern, nám. dôstojník Adalbert Haberern, strážmajster Ján Kilián, účtov. strážmajster Karol Kozák, strážmajster J. Lauf, zástavník Franc Matonák (padol), strážmajster Alexander Prepeliczay, zástavník Julius Patonay (padol), zástavník Roman Reiszner dostali veľkú striebornú medailu hrdinskosti; z tých dostali Karol Kozák, Ján Killián, Adalbert Haberern aj malú striebornú medailu hrdinskosti, ktorou vyznačení boli ešte aj frajter Franc Foky, firer Pavel Haberern, zástavník Artur Janovicz, firer Gustav Kulhammer, pešiak Michal Krébsz, strážmajster Karol Mayerhoffer; bronzovú medailu hrdinskosti dostali: kaprál Alexander Bodjanszky, frajter Pavel Batory, kaprál Alexander Forscher, zástavník Aladár Janovicz a frajter Michal Szernyák.

Vyznačenia u košicko-oderbergskej železnice. Jeho veličenstvo kráľ vedúcemu tajomníkovi dr. Mikulášovi Hollánovi a hlav. dozorcovi Alfrédovi Fábrymu udelil úradnícky kríž rádu Franca Jozefa s válečnou ozdobou, dozorcovi Ottovi Pildnerovi rytiersky kríž rádu Franca Jozefa s válečnou ozdobou, hlavnému merníkovi Kurtovi Schultzovi zlatý záslužný kríž s korunou na stužke medailly hrdinskosti.

Pre sedmohradských utečencov sa medzi obyvateľstvom Spiš. Belej sossbieralo 951 a mesto Gelnica odhlasovalo 200 korún.

Písal mrtvý. Do Lipt. Sv. Mikuláša úradne oznámili z bojišťa rodičom Alexandra Donátha, kadéta 67. pešieho pluku, že im syn padol; v minulé dni dostali ale od neho z Moskvy karotku, v ktorej im píše, že sa do ruského zajatia dostal a že je zdravý.

V rumunskom válečnom zajatí. Karol Pfanzelter, prenájomník Vigadó hostinca v Spiš. Novej Vsi, dostal sa neranený do rumunského zajatia.

Narukovaly už aj starolubovenské zvony. Zo St. Lubovne (Spiš) 1. novembra odviezli zvony. Prepoštarár Ján Csumitta odobral sa od zvonov veľmi dojímavou rečou. Dievčatá krásne ovenčily zvony. Na stužky daly ten nápis: «Ktorí ste vyzývali k modlitbe, ohlasujte: beda tomu, kto nedá pokoja Uhrovi!» Jedna žiačka polgárky niekoľkými slovami poverila zvony, aby ako kanóny oddaly srdečný pozdrav našim hrdinom. Potom zaspievali nacionálnu hymnu.

Rozpočet Lubice na rok 1917. Prijmy tohoto najmenšieho mestečka Uhorska budúceho roku majú obnášať 177.092 kor. a výdavky 175.244 korún; z lesného gazdovstva má mať mesto čistého dôchodku 64.344 korún. Plat úradníkov má obnášať 37.560 kor., zdravotnícke výdavky 1826 kor., školské a cirkevné výdavky 16.933 korún, na verejné osvetlenie potrebuje mesto 2840 kor., na cesty a kanále 3070 korún. Na svojom 25. okt. vydržiavanom zasadnutí sanatóriumu arcikniežata Jozefa pre vojakov trpiacich na pľúcnu chorobu mesto odhlasovalo 100 kor., pre sedmohradských utečencov 200 korún a svojmu mešťanostovi Štefanovi Kováchovi na uznanie jeho zásluh ročitého osobného doplnku 2000 korún.

Mestský majetok Kézmarku obnáša 4,568.951 korún, to je ale obťaženo s dlhom 1,242.974 korún. Roku 1915. obnášaly administratívne výdavky mesta 110.968 korún. Lanského roku vydalo mesto na udržiavanie ciest a ulíc 18.782 kor., na učebné ciele 14.483 kor., na kanalizáciu a vodovod 2095 korún. Hospodárske výdavky učinily 10.939 korún, patronátske výdavky a podpory udelené vierovyznaniam 2997 korún. Z lesného gazdovstva malo mesto príjmu 13.943 korún. Obecná prirážková daň priniesla 84.649 korún. Pre sedmohradských utečencov doteraz sossbieralo sa v Kézmarku 10.000 korún.

Smrť. V Hrušove (Spiš) zomrela u svojej dcéry vdovy Mikulášovej Máriássy vdova Bartolomejová Teočka rodz. Helena Piller v 80. roku života svojho. Pochovali ju 28. októbra.

Vlammačná krádež v Starej Lubovni. Do tamjšej knihtlačiarne vlámalo sa isté chlapčisko a ukradlo 100 korún. Žandári ho už chytili a posadili do chládku.

V ruskom zajatí. Levočskí rodáci Ladislav Hajnóci, Franc Förszter a Rudolf Fedorek dostali sa do ruského zajatia. Dľa zprávy došlej z bojišťa 30. septembra, do ruského zajatia sa dostal aj spiš.-richvaldský obyvateľ Ján Kovalčík, pešiak 67. pluku, ktorý úplne dva roky neranený a vždy zdravý vzal účasť v boji proti Rusom.

Sanatórium pre nemocných na pľúca vo Spiši. V Nových Smokovciach vo Vysokých Tatrách začali stavať liečivý ústav pre chorých na pľúca s trovami dvoch millionov korún. Tento ústav v celej Európe nebude mať páru.

Veľké vlamačstvo v Prešporoku. 21. okt. v noci vlámali sa v Prešporoku neznámi zloději do obchodu šperkovníka Bélu Böbela a ukradli 1091 šperkov v cene 100.000 korún.

O ktorom 15 mesiacov nebolo chýru. Karol Feix zo spišského Ondrišľa pred 15 mesiacmi zmiznul na bojišti a odvtedy nebolo chýru o ňom, kým v tieto dni prišla od neho karotka, v ktorej píše svojej manželke, že je v ruskom zajatí.

Spiš.-staroveeský kráľ. horár (forsner) Armand Kellényi na svoju vlastnú prosbu preložený je do zemlenského Varannova a na jeho miesto poslaný je do Starej Vsi J. Sperling z Beregszászu.

Amerikánsky

„Texas“ ručný mlynek

«Texas» ručný mlynek je najlepší a najlacnejší mlynek prítomnosti, mele každé zrnó, kukuricu, pšenicu, ovos, jačmeň, fazulu, žalud atd. Na «Texas mlynku» zdarma prevezmem každú opravu a za každý dobre stojím.

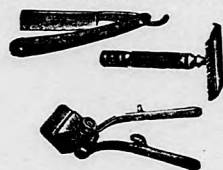
Cena 52 korún

ALOIS KIRÁLY následníka

Alexander Király

BUDAPEST, VI., Felsőerdősor-u. 6.

Dobré nástroje k holeniu sa a ku strihaniu vlasov.

Ia britva zo striebro-ociele 2, 3, 4 kor. Bezpečného holenia nástroje s 1. rožom 2, 3, kor. Holenia nástroje «perfect» so 6 nožami 11.50 korún. Dvojitého rezu rezervnože tučet 3.50. Ia stroj ku strihaniu vlasov 7.50, 8.50 korún. Záměna dovolená alebo návrat peňazí. Zasielanie s poštovou dobierkou alebo pri voprednom doposlaní peňazí skrze cis. a kráľdvorňého zásielca

Jana Konrad
vývozný a zasielačný dom
Brüx číslo 1547. (Čechy)
Hlavný cenník so 4000 vyobrazeniami zdarma.

Armáde náručné hodinky

presne regulované a repassované nicklové alebo oceľové K 12, 16, 20, 24. Strieborné náručné hodinky k natihnutiu K 30, 36, 40, 14 karat. Zlaté náručné hodinky k natihnutiu K 100, 120, 140. 3 rokov záruka na písme. Zasielanie s poštovou dobierkou. Ziadne risiko! Záměna dovolená alebo návrat peňazí.

Prvá dielňa hodin
Jána Konrad
cis a kráľ dvorný zásielca
Brüx číslo 1546. Čechy

Bezplatné zaslanie mojho hlavného cenníka na žiadosť každému.

Piata uhorská válečná požička.

Ponevác do dlžky fahajúca sa vojna spojená je pre štát s veľkými požiadavkami, vyhovenie potrebnosti válečnej sily nevyhnutným čini emissiu, vypustenie novej válečnej požičky. Ku zaoberaniu útrat vedenia vojny finančný minister prítomne ako pri emisii, vypustení predošlých válečných požičiek k upisovaniu predostiera 6% úrokov donášajúce rentové obligácie — a okrem toho ako nový typus 5% úrokov donášajúce amortisačné obligácie válečnej požičky. Finančný minister aj tento raz obracia sa bezprostredne na obecnosť krajiny.

Lehota a miesta k upisovaniu: Lehota k upisovaniu trvá od 23. novembra, záverečne do 22. decembra b. r. Ako miesta k upisovaniu určené sú všetky štátne kassy, daňové úrady, poštové sporiteľne a ako týchže sprostredkujúce miesta všetky poštové úrady, zarovnak ako aj všetky vážnejšie peňažné ústavy krajiny.

Výška hodnoty vypustených úpisov: K úpisu vypustené a 6% úrokov donášajúce obligácie rentovej požičky vystavené sú na 50, 100, 1000, 5000 a 10.000 korún; 5 1/2% úrokov donášajúce amortisačné obligácie válečnej požičky vystavené sú na 2000, 5000, 10.000 a 50.000 korún.

Úpisná cena. I. Úpisná cena 6% úrokov donášajúcich obligácií rentovej požičky — podobne ako predošlých 6-procentových rentových obligácií vlastne ustálená je v K 97-13. Ohľadom na to ale, že splácanie úrokov od rentových obligácií začína sa už pred upísaním a vyplatením cenníka 1. novembra b. r., *cena upísania obligácií rentovej požičky* s prirátaním bežiacich úrokov ako náhrady od 100 K nom. hodnoty ustálená je v nasledovných obnosoch:

1. V prípade pri upísaní vyplatený je celý obnos upísanej hodnoty:
a) jestli upísanie stalo sa od 23. novembra, záverečne do 5. decembra 1916., K 97-70;

b) jestli upísanie stalo sa po 5. decembri, záverečne do 22. decembra 1916., K 98—.

2. Jestli ale pre celú lehotu upísania použitý sa má nižšie vysvetlená výhoda (modalita splácania v čiasticiach), K 98-50.

II. **Cena emisie,** vypustenia 5 1/2% úrokov donášajúcej amortisačnej požičky obnáša vlastne K 95. Ohľadom ale na to, že splácanie úrokov týchto požičkových obligácií začína sa už 1. októbra b. r., *cena úpisu* amortisačných obligácií tejto požičky s prirátaním bežiacich úrokov ako náhrady od každých 100 K nominálnej hodnoty ustálená je v nasledovných obnosoch:

1. V prípade pri upísaní vyplatený je celý obnos upísanej hodnoty:
a) jestli úpis stane sa od 23. novembra, záverečne do 5. decembra 1916., K 96—;

b) jestli úpis stal sa od 5. decembra, záverečne do 22. decembra 1916., K 96-25.

2. Jestli ale pre celú lehotu použije sa nižšie vysvetlená modalita platenia (platenie v čiasticiach), K 96-75.

Vyplácanie úrokov. 6% úrokov donášajúce obligácie piatej rentovej požičky, od 1. novembra 1916. počnúc, ročne donášajú 6 percentov, ktoré každoročne 1. mája a 1. novembra vyplácajú sa v pozatýmných polročných rátoch, 5 1/2% úrokov donášajúce amortisačné obligácie ale piatej válečnej požičky, počnúc od 1. októbra 1916., každoročne donášajú 5 1/2% úrokov, ktoré 1. apríla a 1. októbra vyplácajú sa každoročne v pozatýmných polročných rátoch. *Pri 6%ovej rentovej požičke prvý kupón vypláca sa teda 1. mája 1917., pri obligáciách ale amortisačnej požičky prvý kupón vypláca sa 1. apríla 1917.* Úroky ale od 1. októbra, patrične od 1. novembra b. r. po deň upísania padnúce úroky upisovateľ ale nemusí nahradiť, bo tie, ako sme to už vyššie spomenuli, obsažené sú v upísanej cene obligácie.

Miesto splácania: Tak na rentovú, ako na amortisačnú požičku upísaný obnos splatíť treba na tých miestach upísania, na ktorých stalo sa upísanie. Vyše upísanej ceny upisovateľovi neslobodno rátať ani bežné úroky, ani provisiu.

Výhody pri splácaní v čiasticiach: Jestli na 6% rentovú požičku 100 K neprevyšuje, pri upísaní vyplatiť treba celú hodnotu upísanej ceny. Pri upísaniach K 100 prevyšujúcich na 6% rentovú požičku, ako aj pri upísaniach na 5 1/2% amortisačnú požičku splácanie upísaného obnosu a v čiasticiach možno previesť. V tomto prípade ako kauciu složiť treba 10% upísaného obnosu a síce v hotových peniazoch alebo v zodpovedných cenných papieroch. Ráty, čiastice ale splácať treba nasledovným spôsobom:

25% hodnoty upísaného obnosu najpozdnejšie do 5. jan. 1917.

25% hodnoty upísaného obnosu najpozdnejšie do 18. jan. 1917.

25% hodnoty upísaného obnosu najpozdnejšie do 27. jan. 1917.

25% hodnoty upísaného obnosu najpozdnejšie do 7. febr. 1917.

Složenú kauciu miesto upísania pri splatení poslednej čiastice zaráta, patrične vyplatiť upisovateľovi.

Tlačivo k upisovaniu. K upísaniu cenníkov válečnej požičky potrebné tlačivo na miestach upísania k dostaniu je zdarma. V nedostatku tohoto tlačiva upísanie cenníkov aj listovne môže byť prevedené.

Vystavenie uznania splácania a odovzdanie upísaných cenníkov. Pri splácaní upisovateľ dostane *pokladničné uznanie, ktoré, na žiadosť stránky od 15. januára 1917., keby do tohoto času definitívne cenníky, čo není k očakávaniu, odovzdané byť nemohly, kráľ. uh. finančné ministerium zamení interimalnými notami.* Poľahky odovzdania definitívnych cenníkov, patrične na žiadosť stránky odovzdaných interimalných nót zamenenia na definitívne cenníky, na vedomie bude dané cestou uverejneného vyzvania. Odovzdanie definitívnych cenníkov *zdarma* prevedené bude na tom mieste, na ktorom pokladničné uznanie, patrične, na žiadosť stránky odovzdané interimalné nóty boli vystavené.

Vypovedanie požičky. Kráľ, uh. finančné ministerium, poľahky 6-procentovej rentovej požičky podrzuje si právo túto požičku pri trojmesačnej, vopred uverejnil sa majúcej výpovedi, celkom alebo čiastočne späť vyplatiť *v nominálnej hodnote*, prípadná výpoveď ale nebude prvej nasledovať, ako od 1. nov. 1921.

Zpät vyplatenie 5 1/2 procentovej amortisačnej požičky. 5 1/2 procentová amortisačná požička od roku 1922. späť vyplatená bude v dvadsať primerane rovných ročných rátoch. Splácanie stane sa cestou vylosovania dľa skupín čísiel a vylosované obligácie, po 100 K nominálnej hodnoty, zamenené budú 105 korunami. Vylosovanie prevedené bude každoročne v mesiaci júni, vylosované obligácie vyplatené budú v najbližší deň vyplácania kupónov.

Prvé vylosovanie prevedené bude v mesiaci júni r. 1922. a vylosované obligácie zamenené budú 1. októbra roku 1922.

Vyplácanie úrokov prestane s dňom vylosovania obligácií.

Upotrebenie vkladov. U peňažných ústavoch a iných obvodoch, ktoré sa zaoberajú s vkladmi peňazí, pred 1. augustom 1914. na vkladné knižičky uložené obnosy a ošafne aj vklady pod nariadenie o vyzdvihnutí *moratoria* padajúce, upotrebené môžu byť ku splácaniu vypustených obligácií požičky — rozumie sa s podržaním práva dojednaného vypovedania, a síce v celom ich obnose. Výnimku v tomto ohľade tvoria len vklady, ktoré uložené sú v peňažných ústavoch, nachodivších sa na území rumunského vtrhnutia, tieto vklady ku splácaniu obligácií upotrebené môžu byť len pod istými podmienkami vo zvláštnom nariadení ustanovenými. Upisovatelia, ktorí ku splácaniu cenníkov požičky upotrebiti chcú ich vklady, nachodiace sa u peňažných ústavoch, ich upísania previesť majú u tých ústavoch alebo obvodoch, u ktorých ich vklady uložené sú.

Špeciálne výhody pri piatej válečnej požičke. Prítomne *vypustené 6-procentové obligácie požičky upotrebené môžu byť ku splácaniu XXIX. zák. článkom 1916. na válečné zárobky vyrábenej áane.*

Ten upisovateľ ale, ktorý *pätiprocentových štátnych amortisačných obligácií požičky* v nominálnej hodnote upíše *najmenej jeden million* a upísané obligácie pri upísaní stiahnuť dá v *jednu* na meno znejúcu obligáciu, za takto spolu spísanú na meno znejúcu obligáciu, ktorá do 1. apríla 1921. a zatým aj ďalej až po vyplatenie *spolu spísaná má byť udržiavaná, dostane právo*, v takto upísanej obligácii označenú požiadavku v r. 1921., najpozdnejšie ale 1. apríla, ku vyplateniu 95 K od 100 vypovedať na 1. apríla 1922. Poľahky slobodného prepísania, do 1. apríla 1921. nevypovedaných obligácií, na obligácie znejúce na majiteľa, vydané bude úradné nariadenie.

Poskytnutie požičiek na vypustiť sa majúce obligácie cieľom upísania požičky. Na vypustiť sa majúce cenníky, Rak.-Uh. Banka a kráľ. uhorská Pokladnica válečných požičiek, pri složení týchto obligácií ako ručný záloh poskytuje požičky *až po 75%o nominálnej hodnoty*, na obyčajné zmenkové úroky, prítomne teda na 5 percentov. Tieto výhody ostanú v platnosti až do 31. decembra 1917. Pri piatej válečnej požičke ostatne zabezpečené sú všetky tie výhody, ktoré upisovateľom poskytnuté boli pri štvrtej válečnej požičke.

Pri 5 1/2 procentovej amortisačnej požičke ale, upísanie obnosu jedného milliona v jednu na meno stiahnutú obligáciu, zdvihnutím lombard požičky, rozumie sa, nemôže byť prevedené. Taká na meno znejúca obligácia nemôže byť predmetom lombardovania.

Výhodné podmienky piatej válečnej požičky, prajné polozenie peňažného tržišťa, naše ku konečnému rozhodnutiu vedúce víťazstva a zrejme nahliadnutie toho, že čím mohútnejším súčasníkom sa pri upisovaní prispejeme ku slávnemu zakončeniu o naše jestvovanie vedeného krutého boja a že tým nielen naše priateľne, lež aj verejné záujmy podporujeme, sú zárukou toho, že výsledkom prajného úpisu piatej válečnej požičky, oduševnená sebadôvera krajiny a hospodárska sila nácie, aká ostatne opätne veľkolepé dôkazy poskytla pôsobnosť jej ku znášaniu verejných tiarich, ešte imposantnejšie pride ku výrazu, ako pri predošlých požičkách.